

CHANGAMOTO ZA KISASA

Muhtasari

Tetemeko la Ustadi – Kukabiliana na Kupoteza Kazi katika Enzi ya AI ya Kiakala (Agentic

AI)

Kufikia mwaka wa 2026, soko la ajira duniani linapitia mabadiliko makubwa yanayochochewa na mpito kutoka "AI Zalishi" (Generative AI - inayounda maudhui) kwenda kwenye "**AI ya Kiakala**" (**Agentic AI**) — mifumo yenye uwezo wa kutekeleza majukumu magumu na mfululizo wa kazi kwa uhuru. Hatua hii ya kiteknolojia imepeleka changamoto ya kiotomatiki (automation) mbali zaidi ya kazi za viwandani na kuingia katika nyanja za ujuzi wa juu kama vile utafiti wa kisheria, ukaguzi wa kifedha, na uhandisi wa programu.

Data ya sasa inaonyesha kuwa ingawa AI inatarajiwa kuunda mamilioni ya nafasi mpya za kazi ifikapo mwaka 2030, kuna "**pengo la upotezaji kazi**" limejitokeza: kasi ambayo kazi za ngazi za chini na za usimamizi wa kati zinatwaliwa na mitambo ni kubwa kuliko kasi ambayo wafanyakazi wanavyoweza kufundishwa ujuzi mpya. Utafiti huu unabainisha changamoto kuu kama **Ubaguzi wa Ajira (Employment Polarization)**. Kiotomatiki kinamaliza kazi za kawaida za kiakili, na kuunda ziada ya vibarua wa kipato cha chini ambao ni vigumu kufanywa na mitambo (kwa mfano, wasaidizi wa afya) na hitaji kubwa la wataalamu wa "ujuzi mseto" wanaoweza kudhibiti mifumo ya AI.

Ubaguzi huu unatishia kuangamiza tabaka la kati na kupanua pengo la utajiri duniani, kwani faida za kiuchumi za tija ya AI zinajilimbikiza kwa kundi dogo la wamiliki wa mitaji wenye ujuzi wa teknolojia. Ili kuzuia mgogoro wa kimfumo wa kiuchumi, insha hii inapendekeza suluhisho la nguzo mbili linalozingatia "**Mkatuba Mpya wa Kijamii**":

- **Huduma za Msingi kwa Wote (UBS) & AI ya Msingi kwa Wote (UBAI):** Badala ya kutoa pesa taslimu pekee (UBI), serikali zinapaswa kutoa "Huduma za Msingi kwa Wote"—upatikanaji wa uhakika wa huduma bora za afya, usafiri, na elimu—zikiongezewa na "AI ya Msingi kwa Wote". UBAI inampa kila mwananchi zana za AI za chanzo huria (open-source) ili kuwasaidia kujifunza, kuanzisha biashara, na kukabiliana na uchumi mpya bila kutegemea majukwaa ya makampuni binafsi.
- **Cheti cha "Uthamini wa Kibinadamu" (Human-Premium Certification):** Mfumo wa kisheria unaohimiza biashara kubaki na michakato inayoshirikisha binadamu (Human-in-the-loop). Hii inahusisha kutoa punguzo la kodi kwa makampuni yanayothibitisha huduma fulani kama "Zinazoongozwa na Binadamu," hivyo kuhifadhi nafasi zinazohitaji akili ya kihisia, uamuvi wa kimaadili, na ustadi wa kimwili—maeneo ambapo AI inasalia kuwa zana badala ya mbadala.

Hatimaye, insha inahitimisha kuwa changamoto si "ukosefu wa kazi," bali ni "ukosefu wa mpito". Kwa kutenganisha mahitaji ya kuishi na kazi za jadi za saa 40 na kufanya zana za uzalishaji kupatikana kwa wote, jamii inaweza kugeuza tishio la kupoteza kazi kuwa enzi ya **ubunifu unaozingatia binadamu na kujifunza maisha kote.**